

El desgel - , Lize Spit

D'ençà que Jean Cocteau va publicar *Les enfants terribles* el 1929, el títol d'aquesta novel·la s'ha utilitzat dia sí i dia també en mitjans periodístics per a un ampli ventall de situacions, sovint en un sentit banal. A la novel·la de Cocteau, en tot cas, els infants del títol són dos germans adolescents, que es relacionen entre si de manera malaltissa i creen un món privat per a ells dos que tindrà conseqüències fatals. Part d'aquest plantejament el comparteixen els germans d'*El desgel*, la primera novel·la de Lize Spit (Viersel, Bèlgica, 1988), publicada quan l'autora tenia vint-i-set anys.

Afirmar que la família que protagonitza la novel·la està desestructurada seria quedar-se curt. Pare i mare, tots dos alcohòlics, tracten els fills amb una barreja de menyspreu, odi, indiferència i malaptesa. Els germans són tres: Eva, la protagonista; la germana petita –que mostra trastorns i manies que tothom percep excepte els pares;- i el germà gran, obsedit pel món dels insectes (arriba a fumar-se'n un, i no és cap metàfora). Eva és l'única nena de la seva edat en tot el poble, circumstància que l'obliga a conviure amb dos companys que, en comptes de tractar-la com una amiga, se n'aprofiten en diferents variants. La mida del poble, aïllat i conservador, afegit al bon nombre de personatges inquietants que hi viuen, té efectes com a mínim claustrofòbics en Eva. La seva vida -fosca, tortuosa, sòrdidament centreeuropea- recorda els guions que solen firmar Michael Hanecke i Lars von Triers.

El suïcidi com a venjança

De manera periòdica es publiquen llibres que posen èmfasi en els aspectes més desagradables de l'espècie humana. Sovint es tracta de primers llibres, com si els autors novells deleguessin l'èxit en personatges sàdics o criminals en comptes de centrar-se en els aspectes més literaris. Un exemple: a les primeres pàgines de l'últim llibre de Roberto Savinio –que em mereix un respecte absolut com a persona- hi trobem un noi defecant a la cara d'un altre. Sens dubte la delinqüència i el crim organitza se serveix d'aquestes pràctiques, fet que no significa que els llibres de Savinio superin els de Leonardo Sciascia, posem per cas, més continguts. D'altra banda, un argument cru no manca necessàriament de virtuts compositives. És el cas d'*El desgel*, una novel·la magnífica, escrita amb domini del ritme, i que desplega un crescendo que tardarem a oblidar. En aquest àmbit, supera altres autors que han tractat amb mestria la part fosca, com Scott Bradfield o Alexandre Stuart

L'adolescent protagonista manté molts fronts oberts. Per començar, els pares no fan de pares. El germà gran –bessó d'un nadó que va néixer mort- fa vida a part, mentre que la germana petita mostra certa dependència d'ella, una dependència que acaba essent mútua, ja que Eva se sent obligada a col·laborar de manera activa en els rituals minuciosos amb què la seva germana estructura la vida, la interrupció dels quals

-assegura- podria causar malvestats sense nom. En comptes de passar els dies amb amigues de la seva edat, Eva segueix els dos galifardeus que la troben lletja i l'hi diuen, mentre que l'única amiga que sembla tenir resulta molt destra en maltractament psicològic i en humiliacions públiques. Potser el que s'acosta més a una amiga serien les mares dels amics i alguna mestra, si bé cap d'aquestes relacions arriba a bon port, per raons que de manera indefectible Eva tendeix a considerar culpa seva. En poques paraules: en el seu cas, parlar d'autoestima no tindria cap sentit.

El suïcidi mereix un paràgraf a part. El pare d'Eva té un dogal al garatge a punt per al dia que decideixi penjar-s'hi, i el mostra regularment als fills. Per assegurar-se que la mare no s'autolesioni, aquests mateixos fills requisen tots els instruments tallants de la casa. Tant l'endevinalla preferida de l'Eva adolescent com la venjança més refinada de l'Eva adulta es basen en el suïcidi. Per diferents raons, uns quants personatges de la novel·la coincideixen en el desig de posar fi a la seva vida, i no tots fracassen.

L'últim estiu

Però el que converteix *El desgel* en una bona novel·la -insistim-hi- és la manera com està narrada. Lize Spit opta per explicar la història alternant cicles diferents en la vida d'Eva. El present transcorre l'any 2015, quan la protagonista es dirigeix a una reunió en un cotxe que transporta un gran bloc de gel. Els fets que han conduït a aquest present enigmàtic s'han produït en diferents moments del passat, especialment en dos cicles. D'una banda, el Nadal de 2001, quan mor un dels personatges secundaris amb qui Eva mantenia una relació intensa si bé desconeguda per tothom (inclòs el personatge secundari). De l'altra, l'estiu de 2002, quan Eva i els seus dos companys disposen de temps per dedicar a jocs, que en el seu cas són perillosos. (Heus aquí el tema de l'últim estiu, que és com dir el de la fi de la infantesa, tractat tantes vegades en diferents formats, i recentment d'una manera tan distinta, però igualment memorable, per Carla Simón a la pel·lícula *Estiu 1993*). Finalment, un tercer cicle incorpora escenes diguem-ne quotidianes de la protagonista - en diferents estadis de la vida-, de la família i dels veïns. Amb el recurs d'intercalar aquests relats, l'autora aconsegueix subministrar prou indicis perquè ens preguntem cada vegada amb més curiositat què va succeir a finals de l'estiu de 2002. Els fets, així com la raó de la presència del bloc de gel en el cotxe, es revelaran de manera fatídica a les últimes cent pàgines.

L'autora no excel·leix només a l'hora d'organitzar la successió temporal del llibre, sinó que sap crear unes quantes escenes delicadament esgarrifoses que costarà que es desprenguin dels nostres records: l'accident d'un infant, la lenta mort d'una tortuga, el joc de penyores d'uns adolescents que estan descobrint els seus cossos, la nena que excel·leix a fer veure que és morta o que no es cansa de mirar els

salvapantalles de Windows. En aquesta novel·la tot pot ser depriment. Els arbres de Nadal, una espelma religiosa, un pot de maionesa. No totes aquestes escenes tenen conseqüències, però ens deixen un sabor de boca amarg, que també és un mèrit narratiu. Si la mort i l'agressió sexual ja són prou dramàtiques, les formes amb què les concep Lize Spit encara ens fan sentir pitjor com a éssers humans, si bé en gaudim com a lectors. Les escenes més rellevants no les revelarem aquí, ja que els lectors tenen dret a descobrir-les i a gaudir-ne de manera individual i seguint el joc de pistes que ha sabut escampar l'autora, la qual domina l'art de suggerir, de mostrar i d'ocultar, i també el d'alentir l'escena, el de transitar amb velocitat per estalviar-se els detalls o per obligar-nos a poblar-los amb els nostres malsons personals, cosa que els pot fer encara més insuportables.

Poques novel·les estan protagonitzades per un elenc de personatges tan desgraciats com aquesta. Fins i tot els animals són objecte de maltractaments. Pagesos i carnissers, nens i adults, mestres i mares de família, la majoria coincideixen en una solitud i una frustració majúscules, reben bullying de diferents intensitats, i també es fan-no sé si existeix aquesta paraula - *autobullying*.

Maria Rosich, l'eficaç traductora d'*El desgel*, ja ens va angoixar fa uns anys amb *El soterrani*, de Peter Terrin (Raig Verd), una història obscura i claustrofòbica des del títol, i més recentment amb *La República*, de Joos de Vries (Anagrama), una novel·la basada en el tema del doble, un dels més inquietants de la literatura, i que és també el rerefons de tants infants terribles com els que retrata Jean Cocteau.